

усовершенствования самостоятельной учебной деятельности будущих учителей. Описаны основные формы, виды и задания самостоятельной познавательной деятельности студентов на примере методик обучения естественных дисциплин. Предложен авторский взгляд на систему заданий для самостоятельной работы студентов, которая включает: задания для аудиторной работы во время проведения лекционных и лабораторных занятий, комплексные задания для внеаудиторной самостоятельной учебной деятельности, творческие индивидуальные задания на выбор студента. Поданы методические рекомендации для планирования, выполнения и оценивания заданий самостоятельной работы студентов по учебной дисциплине. Обобщен опыт кафедры теории и методики обучения естественно-географических дисциплин по организации самостоятельной учебной деятельности будущих педагогов.

Ключевые слова: самостоятельная работа студентов, самостоятельная учебная деятельность, формы и виды самостоятельной работы, задания для самостоятельной работы, аудиторная и внеаудиторная самостоятельная учебная деятельность, методика обучения естественных дисциплин, высшая школа.

Kobernik S. G. The problem of improvement of independent educational activities of future teachers in higher schools.

The article states the role of independent work in modern conditions of reforming higher education in Ukraine. The trends to improve self-learning of future teachers are analyzed. The author determined the basic forms, types and tasks of independent learning of students on the example of teaching methods of natural sciences. The author's approach to the tasks for independent work of students, which includes: a task for classroom work during lectures and laboratory sessions, complex tasks for independent educational extracurricular activities, creative individual tasks on the student's choice. The guidelines is given for the planning, implementation and evaluation of students' independent work tasks are suggested. The experience of the chair of Theory and Methods of Teaching Natural Sciences concerning the organization of independent training of future teachers is generalized.

Keywords: independent work of students, independent learning activities, forms and types of self-study, tasks for independent work, extracurricular class and independent learning activities, teaching methods of natural sciences, high school.

УДК 153.922.73-029:7

Лапот-Джерва Кінга

ХУДОЖНЯ ОСВІТА І ПІДТРИМКА РОЗВИТКУ ДИТИНИ

У статті розкриваються особливості художньої освіти і підтримки розвитку дитини. Це обумовлено тим, що основною здібністю, яку потрібно розвивати в ранній освіті, є здібність пошуку і відкриття нових речей. В такий спосіб процес навчання не буде тільки способом акумуляції знань, але обійме також розуміння того, в який спосіб ті знання можуть бути використані.

Ключові слова: художня освіта, підтримка розвитку дитини.

Зміни, які безперервно відбуваються в педагогіці, вимагають від вчителя постійного пошуку нових, кращих освітніх рішень. Реальність вимагає застосувати новаторські методи і форми роботи. У сучасних концепціях освіти пріоритетом стала допомога розвитку дитини, підтримка його здібностей і розвиток креативності в сфері мислення і діяльності.

Однією з найважливіших освітніх площин, яка в особливий спосіб піднімає питання, пов'язані з навчанням дитини, налаштованої на пошук, є художня освіта. Принциповим здається питання: наскільки в нашій системі освіти ми робимо акцент на всебічний

розвиток дитини за допомогою художньої діяльності? Чи ми вміємо використати натуральні здібності кожної дитини вже від перших років її життя?

Освітня реальність показує як далеко нам до діяльності, котра має ознаки творчого мислення.

Адже творчість допомагає досягти в розвитку дітей багато важливих цінностей, а й, можливо, передусім, протидіє експансії негативних проявів сучасних цивілізацій таких як: страх, пасивність, виключення, речизм чи агресія.

Творчість навчає толерантності – відкритості на “нове”, поблажливості для задумів, схвалення помилок і ризику, дозволяє вирівнювати, між іншим, суспільні, класні чи расові відмінності. Творчість може служити втіленню в життя ідеї рівності шансів розвитку і суспільної справедливості за допомогою відкриття і підтримки здібних і талановитих дітей з різних груп.

Художню творчість дитини і її витвори слід розуміти як процес дитячого мислення, відчуття, помічання і реакції на оточення, в якому відбувається акт відкриття нових ситуацій. Саме можливість реалізації себе у художній діяльності постачає дитині нову інформацію, потрібну для подальшого експериментування і пошуку; формує такі ознаки як: відкритість на зміни і новини, винахідництво, інноваційність, оригінальність, заповзятливість, асертивність, емоційну та інтелектуальну врівноваженість. Така людина стає здійною до новаторських задумів, розв’язування різноманітних практичних і пізнавальних проблем, з якими має справи вдома, в школі, на роботі.

Забезпечуючи дитині умови для постійної творчості, яка ґрунтується на знаннях, які вона має на даний момент, ми створюємо найкращі умови для розвитку її майбутньої творчої активності. Отже, як користуватися цим “благот”, яким є самотутня здійність творення? Що зробити, щоб якнайкраще використати дримаючий в дитині творчий потенціал? [1].

Цим часом з моїх багатолітніх спостережень виникає, що більшість вчителів ранньої освіти (дошкільних закладів і I-III класів) забули, що найважливішим періодом в художній освіті є навчання дітей на елементарному рівні. Тоді вона виконує інтегруючу роль по відношенню до більшості галузей навчання. У цьому періоді розвитку дитини образотворче мистецтво (разом з мовою) стає основною формою висловлювання і чинником розвитку творчого мислення [2].

Отже, рання художня освіта характеризується відкритістю для світу, будить потребу свідомого вибору цінностей, інспірує до новаторських дій. Крім того, навчає і розвиває творчу уяву й фантазію, дозволяє будувати власну систему цінностей, яка ґрунтується на правильних взаємодіях з іншими людьми (толерантність) і світом природи. Вона створює можливість гармонійного розвитку дитини у безпечних умовах.

Кожен вчитель, котрий працює з дитиною, мусить пам’ятати, що дитина є спонтанним творцем. Вона художньо висловлюється в спосіб, на який дозволяє йому його ступінь розвитку і, використовуючи ресурси, які має в даний момент. Тільки в такий спосіб, коли дитина ідентифікується з висловленим змістом, а також матеріалом, може у повній мірі реалізувати свої задуми, водночас передаючи нам свій власний досвід. За допомогою художньої освіти ми можемо впливати, між іншим, на фізичний, емоційний, суспільний чи естетичний розвиток [3].

З цього виникає, що образотворче мистецтво не полягає на повторенні та відтворчій діяльності, а є ускладненим процесом. Таким чином, беручи до уваги наслідки, які процес творення залишає в психіці дитини, ми можемо зрозуміти як величезний вплив має художня освіта на процеси розвитку і виховання; ми можемо ці знання використати, щоб в особливий спосіб розвивати у дітей здійність творчого мислення і діяльності, якості, які в теперешній час так необхідні.

Ключем до такого розуміння образотворчого мистецтва можуть бути теорії Szumana [Шумана], Lowenfelda [Ловенфельда], Рорка [Роркі], які виразно вказали на зв'язки між розвитком дитини і її художньою діяльністю. Більш того, вони доводять, що цю залежність (паралельність в розвитку) можна зауважити в дітей до приблизно десятого року життя (отже, в період ранньої освіти). Таким чином це безперервні процеси, але нерівномірні. З однієї сторони, за допомогою художньої активності ми можемо впливати на процеси розвитку, з другої ж, - експресія, висловлена у витворі, є джерелом інформації про дитину. Не без підстави, мистецтво дитини використовується як діагностичне знаряддя в психології і педагогіці, а також як одне з найважливіших медій в терапії.

Шкода, що рання освіта забула про це благо і цілу художню освіту обмежила до методу: *пофарбуй даний шаблон, змалюй, зкоп'юй*, що не тільки ламає всілякі принципи творчого мислення і діяльності, але, перш за все, не має нічого спільного з образотворчим мистецтвом. Може прийшов час, в добі високих девізів творчої освіти, задуматися над доцільністю такої діяльності?

Дотеперішня концепція навчання була настроєна на навчання освіченої людини. Її метою було передання готових знань. Особовим зразком був одержувач, записуючий у своєму розумі готову, подану інформацію. Найвище значення приписувано декларативним знанням, описуваним ствердженням: *я знаю, що*. Сучасне бачення освіти настроєне на навчання інноваційної людини. Істотним стає здобування знань і їх перетворення на власне вживання, інакше, вчення на дорозі розв'язування питань і проблем за принципом: *я знаю як* [4].

Щоб зрозуміти як (яким способом) необхідне є виконання нових дій. Таке здобування знань дозволяє стимуляцію розвитку мислення в задуманий спосіб. Основним постулатом стає інспірація дитини/учня до інтелектуальної активності, а стимулюючим елементом є постійна необхідність збирання інформації на дану тему.

Розвиток в сфері сприймання. Сприймання є підставою формування творчої уяви і підтримки розвитку.

Дитина, будучи в періоді "ідеопластики" (ідеопластики), потребує якнайбільшої кількості стимулів. Тому збір інформації із зовнішнього світу тільки в процесі спостереження є недостатній. Ми мусимо пам'ятати, що чим більше дитина знає, тим більше вона в стані передати нам інформації в художньому коді. Чим ширші, багатіші є її знання на дану тему, тим краще вона себе почуває у світі мистецтва.

Тому однією з головних цілей в художній освіті є розвиток сприймання. При цьому слід пам'ятати про широке розуміння цього поняття.

Сприймання – це не тільки первинні стимули, які відбираються із зовнішнього світу за допомогою окремих рецепторів, але, перш за все, процес, під час якого відбувається їх перетворення.

Процеси сприймання поєднуються з іншими, високо розвиненими формами психічної діяльності і стисло з ними взаємодіють. У натуральний спосіб відбувається обмін селекціонованої інформації, актуально потрібної, такої, котра має пізнавальний і творчий характер.

Цей специфічний обмін є підставою розвитку людини, перш за все, його артистичного і естетичного досвіду. Тому можна прийняти, що помічання є своєрідним процесом безперервного навчання, пристосованого до актуальних інтелектуальних потреб людини.

Помічання є складним пізнавальним процесом, в результаті якого ми отримуємо картину реальності, вписану в хід творчого процесу. Це є безперервний, активний процес з мінливою силою напруги, протікаючий у визначеному часі, залежному від стимуляції і її сили. Розвиток процесів сприйняття у дітей обумовлює в пізнішому часі успіхи в науці і

щоденному житті.

В процесі художніх занять ми можемо розвивати сприймання зору, слухове, а також моторно-рухове сприймання, формуючи водночас, між іншим, пам'ять, спостережливість, мовну підготовленість, рухову, зору координацію і т.д.

Розвиток сприймання зору, перш за все, залежить від правильного будовання рецептора зору, тобто очного яблука. Другий елемент – це стимуляція спостережливості за допомогою відповідно підібраних вправ.

В образотворчому мистецтві це можуть бути вправи, пов'язані із спостереженням навколишнього середовища і найближчого оточення, з особливим врахуванням естетичних цінностей, таких як: вигляд, колір, фактура чи емоційних цінностей. Пізніше відбувається нагромадження інформації, яка в творчому процесі буде перетворена в нову діяльність. Трохи трудніша є організація занять, в яких ми проводимо аналіз витвору мистецтва. Тоді ми маємо справу з процесом перейняття і засвоєння явищ більш складних, формових в психічному процесі. Отже, **рецепція** є особливою формою сприймання і відноситься безпосередньо до витвору мистецтва, який є результатом чієїсь творчої, інтелектуальної діяльності. Це дозволяє приймати методи поведінки під час вправ, в яких потрібно звернути особливу увагу на підбір справи, а також на її вдумливий аналіз [5].

У художніх роботах дітей легко можна спостерігати зміни, які відбуваються в процесах сприймання. Спостерігаючи за розвитком художньої творчості, ми бачимо, як змінюється вміння розуміти світ. Від поодинокого, простого вигляду типу головоногий до картини з визначеною тематикою, поміщеної у часі і просторі. Від простої схеми до схеми, сповненої дрібницями. Все це є доказом компетенції в сфері розуміння явищ і розміщення предметів в просторі їх взаємовідносин в контексті впорядкованості і гармонії. Це прояв компетенції в сфері складних вистав, акцій, взаємних впливів елементів в часі і просторі. Тому так істотне є заохочення дитини до всіляких забав і вправ, що підтримують розвиток сприймання. До вправ, в яких дитина, наприклад, шукатиме відмінності і схожості, обрані елементи (форми, кольори і т.д.). Така поведінка не тільки, що очевидне, впливає на розвиток художньої творчості, але може допомогти в подоланні труднощів в науці, оскільки розвиває вміння розрізнення, запам'ятовування, відтворення геометричних фігур і літер, вдосконалює пам'ять зору, корисну в науці читання. Вона полегшує розпізнання асиметричних літер, правильне розпланування запису в зошиті, шукання інформації в тексті, а на вищих етапах освіти, - рух і орієнтацію в просторі.

Розвиток мовної підготовленості в художній освіті настає в натуральний спосіб. Наприклад, під час аналізу витвору мистецтва, що є джерелом натхнення, ми вдосконалюємо вміння логічного і естетичного висловлення в мові і письмі.

В освітніх процесах повинні застосовуватися такі методи роботи, які збільшать дієвість підтримки розвитку мовної підготовленості. Цьому служить, перш за все, впровадження вже в дошкільному закладі аналізу витвору мистецтва. Це є важливим елементом, завдяки якому дитина формує вміння засвоєння цінності і оперування символами, а також починає користуватися мовою мистецтва (на рівні свого розвитку).

Мова мистецтва є прекрасною мовою, але також вимагаючою. Вчитель має за завдання відповідно підбирати зміст, аби збагачувати словниковий запас, задіювати уяву, коректувати розмовну мову, яка віддзеркалює спрощену і в значній мірі скривлену картину світу у свідомості дитини. Таким чином він може стати одним з захисників культури мови.

Суспільний розвиток в художній освіті.

Важко собі уявити суспільство без мистецтва. Мистецтво і її витвори пов'язані з громадським життям, вони впливають на формування естетичних, пізнавальних чи

виховальних цінностей даної групи. Зосереджують народ навколо системи цінностей, моделюють зв'язки.

Незалежно від того чи це діяльність однієї особи чи групи, вона завжди залишається складником громадського життя. Мистецтво значно впливає на життя кожного суспільства і навпаки, суспільні групи впливають на явища в культурі і мистецтві.

Мистецтво само в собі творить програму гуманізації людини. Спілкування з витворами мистецтва не обмежується всього лише до сфери естетичних відчуттів і переживань. Її культурний вимір є основою формування і розвитку індивідуальності людини в позаестетичних сферах. Ми маємо на увазі однаково можливості самопізнання, як і знаходження для себе місця в людській спільноті [6].

У Польщі одним з найважливіших завдань є формування і збереження культурної (що очевидно пов'язане з суспільною функцією) тотожності. Головний натиск робиться на будівництво і формування відчуття зв'язку з національною традицією, яка повинна формувати повагу і толерантність по відношенню до її різноманітності, а також переконання про необхідність участі в культурному житті.

У останні роки дуже популярне стає також питання багатокультурної освіти. Беручи до уваги, що мистецтво заключає в собі об'єднуючу силу, можна констатувати, що воно створює досконалі умови повнішої домовленості людей між собою. Комунікаційна роль мистецтва і її витворів, що реалізується таким чином, створює взаємну домовленість, зближення людей, зав'язання суспільних зв'язків між іншими культурними групами.

Багатокультурна освіта в образотворчому мистецтві враховує і поважає етнічні відмінності, расові і культурні суспільства, з якими пов'язуються інші бачення світу і культурні концепції. Таким чином вона навчає толерантності, яка має особливу освітню цінність у сучасному світі.

Суспільний розвиток дітей можна легко охарактеризувати на підставі їх творчих починань. Художні витвори виявляють ступінь суспільної ідентифікації. Дуже виразно ми можемо спостерігти як світ в малюнках дітей виповнюється. Від поодинокого "головоногого", що ідентифікується з самою дитиною, за допомогою постаті і елементів з найближчого оточення по щораз ширше представляння світу в спіральному укладі: я → найближча сім'я → світ рослин, тварин, машин → дошкільна спільнота, шкільна → місцева спільнота і т.д.

Суспільний розвиток дитини ми можемо спостерігти в тих малюнках, в яких дитина ідентифікується з представленим змістом, в даному випадку з елементами суспільного оточення (наприклад, такі професії як: поліцейський, пожежник, медсестра).

Особливу цінність для суспільного розвитку дітей має відповідний підбір форм роботи, особливо в періоді так званих груп ровесників. Виникнення витвору в ході групової роботи уможливорює дитині розвиток комунікаційних вмінь, ґрунтованих на компромісі, розумінні власної незалежності і розвитку відчуття відповідальності і толерантності. Такий спосіб розуміння себе в суспільстві є початком процесу розуміння світу, частиною якого буде.

З суспільним розвитком пов'язується тісно емоційний розвиток.

Слід пам'ятати, що емоційний розвиток дитини у молодшому віці характеризується великою динамікою і лабільністю, а зразки завжди черпані ззовні (від дорослих осіб з найближчого оточення). Отже, варто цей аспект використати і так організувати роботу з дітьми, щоб використати почуття до науки.

Сфера емоційного розвитку в образотворчому мистецтві пов'язана з однієї сторони зі стимулами, які дитина отримує із зовнішнього світу, з другої – художній витвір є картиною розуміння явищ і їх переживання. Досить згадати, що в дитячих малюнках з'являються постаті і речі, особливо важливі, ті, з якими дитина пов'язана особливим

зв'язком – емоційним. Дерево, яке рисує, є найкращим деревом, а дім неабияким домом, собака, кіт, автомобіль володіють характерними важливими ознаками для дитини в момент виникнення роботи.

Без емоції не можна говорити про правильний розвиток. У світлі найновіших неврологічних досліджень емоційна і пізнавальна сфери становлять одну сукупність, що взаємно обумовлюється. Людина, як твердить D. Goleman [Д. Големан], володіє двома розумами: емоційним і раціональним, які відрізняють різні способи пізнання, однак, діють у взаємній гармонії (Goleman 1997, с. 32) ([Големан 1997, с. 32]) [7].

Емоційне навчання в образотворчому мистецтві обіймає, перш за все, художню експресію, зрозумілу як висловлення в різній техніці і художніх формах, вираження себе у витворі. Розмовляючи з дитиною про його художню роботу, ми можемо дізнатися, який є його емоційне ставлення до представленого змісту. Наприклад, при спробах демонстрації людських постатей вказує на їх емоції, кажучи, наприклад: моя мама посміхається, моя мама любить співати, є кохана.

У роботах дітей дуже часто з'являються виразні графічні символи, що зображають окремі емоції наприклад: посмішка - радість, задоволення, сльози і рот "в формі підкови" – смуток, серце – кохання. Психологія вчиняє також інтерпретацію цих елементів, однаково іконографічних як і барвистих (під кутом їх емоційного вмісту). При виконанні тестів цього типу слід однак пам'ятати, що художній витвір є матерією дуже делікатною, а на його виникнення, має вплив багато зовнішніх чинників.

В емоційному розвитку дитини дуже важливу роль відіграють стимулюючі елементи. У образотворчому мистецтві одним з найважливіших дій є використання витвору мистецтва, а конкретніше, відповідних художніх витворів. Саме завдяки аналізу цих робіт дитина вчиться пізнавати, розпізнавати, називати поняття з області різних категорій емоції.

Maria Guśpiel i Jerzy Dyląg [Марія Гушпелель і Георгій Дулонг] вирізняють вісім понять щодо емоцій, які з'являються в ході пізнання конкретного змісту не тільки в образотворчому мистецтві [8]. Вони пов'язують їх з літературою і музикою і таким чином показують, яку істотну роль в гармонійному розвитку дитини виконує освіта за допомогою мистецтва, одним з найважливіших застосовуваних методів якого має бути метод *intersemiotycznego* [інтерсеміотичного] перекладу, в якому визначений емоційний зміст може передаватися різними кодами мистецтва (словом, звуком, ресурсами художнього виразу).

Застосування цього методу, вимагає відходу від стереотипного погляду на образотворче мистецтво. Це ставить вчителя перед великим викликом. З однієї сторони вимагає від нього знань і вміння в сфері підбору відповідного змісту, з іншого боку, - пов'язується з підбором відповідних ресурсів художнього виразу з метою уможливлення дитині ідентифікації з виражаючим змістом (емоціями).

Вже Wiktor Lowenfeld [Віктор Ловенфелд] писав: Його (дитини) мистецтво є безперервним станом змін, позбавленому страху про скоювання помилки чи піклування про докладність вловлювання окремих предметів. Для нього мистецтво є правдиво індивідуальним переживанням, а сила ангажування в нього сприяє емоційному розвитку [9].

Отже, він довів, що дитина, рисує, малює, конструює, виробляє певну конфігурацію емоції, а художня активність являється найкращою нагодою для прояву почуттів.

Розвиток зорово-рухової координації, а також мануальної підготовленості.

Одним з найважливіших цілей в художній освіті є розвиток дитячої майстерні. У випадку малих дітей це тісно пов'язане з розвитком мануальної підготовленості, яка залежить від багатьох чинників, перш за все, від рівномірного і правильного психо -

фізичного розвитку. Кожне спізнення в цій сфері спричиняє загальмування в розвитку і вдосконаленні різного виду рухової діяльності. Отже, завданням опікуна-вихователя є допомога і відповідна стимуляція цього розвитку, а оскільки це дуже складний процес, вимагає він від такої особи відповідних знань, ангажування і зусилля, щоб вона могла потурбуватися про задоволення відповідних умов праці (матеріалів і знарядь) своїм підопічним. Така діяльність повинна організовуватися в спосіб, який забезпечить дітям стимуляцію, необхідну для правильного перебігу моторно-мануального розвитку, враховуючи також відмінності та індивідуальні потреби кожної з них.

Тепер усе більше уваги присвячується методам, стимулюючим розвиток в цій сфері, оскільки досягнення як найкращої мануальної підготовленості обумовлює кращі результати в науці (особливо в письмі). Заняття цього типу уможливають творчу і самостійну роботу, яка при емоційному ангажуванні розвиває всілякі здібності, що у свою чергу створює солідну основу для майбутнього навчання. Тому в ранній освіті, для поправлення точності в процесі виконання мануальної діяльності, використовується диференційована художня техніка [10].

Вміння вираження себе залежить від способу поведінки дорослих, які зобов'язані постачати відповідні стимули. Як виявляється, досконалу роль можуть виконувати в цій сфері відповідно і доцільно підібрані художні техніки. Ми вважаємо, що всі техніки мають вплив на розвиток зорово-рухової координації, але є серед них такі, які мають для розвитку мануальної підготовленості особливе значення. Ними є рисувальна, художня, паперова (плоска і просторова) чи скульптурно-модельна техніка. То, в який спосіб вони будуть використані, залежить від знань і свідомості дорослих: батьків, вихователів, опікунів. Кожні організовані вправи повинні використовувати якнайбільше число технік, щоб максимально диференціювати форму дії, і таким чином помагати дитині здобувати наступні етапи художнього розвитку. Це особливо істотне в контексті підготовки дітей до науки письма.

Коли ми дивимося на дитину, працюючу над якою-небудь художньою роботою, коли ми бачимо її ангажування і радість, ми не задумуємося про складність процесу, в якому вона бере участь. Тим часом в процесі акту творення доходить до своєрідного об'єднання зовнішнього (оточення) світу з внутрішнім світом дитини. Це дозволяє формуватися багатьом здібностям, які нині необхідні. Це, перш за все, вміння спостереження проблем і пошуку відповідей на них. Отже, основною здібністю, яку потрібно розвивати в ранній освіті, є здібність пошуку і відкриття нових речей. В такий спосіб процес навчання не буде тільки способом акумуляції знань, але обійме також розуміння того, в який спосіб ті знання можуть бути використані.

Кожен акт творчості дає нагоду здобувати нові спостереження і досвід, придатні для наступних дій. Кожен з них віддзеркалює почуття, інтелектуальні здібності, рівень фізичного розвитку, свідомість сприйняття, творчий елемент, естетичний смак і рівень розвитку суспільної дитини [11].

Це не важко зробити, оскільки художня активність є формою діяльності, що дуже охоче використовується, дає багато задоволення. І найважливіша річ, свідомо і доцільно стимульована художня активність є не тільки таким собі малюванням, але в значущий спосіб сприяє активізації різноманітних процесів і гармонійного розвитку, про що повинен пам'ятати кожен, хто вирішує завдання цього типу.

Освіта за допомогою мистецтва і для мистецтва постачає багато нагод для розвитку здібності діяльності і переживання – так дуже потрібних в суспільстві, що динамічно розвивається, повному напруги і невпевненості.

Тільки тоді, коли вчитель потрактує з розумінням всі ці елементи творчої діяльності, здійснить вона своє основне завдання: сформує почуття і уяву малої людини, дозволить

nauczyciela dążyć do kształtowania u ucznia umiejętności emocjonalnego reagowania na świat i osobistego, bardzo specyficznego dialogu z ludźmi. Może to być także płaszczyzną do formowania jego przyszłej systemu wartości i społecznych zasad. To tylko niektóre z cech, które można wypracować w procesie artystycznej działalności. Tylko takie myślenie może być zapорукою dwustronnego sukcesu.

Wykorzystana literatura:

1. Kinga Łopot-Dzierwa. Plastyka, <http://bc.codn.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=148&from=pubstats>
2. Kinga Łopot-Dzierwa. Plastyka, <http://bc.codn.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=148&from=pubstats>
3. Kinga Łopot-Dzierwa. Czy śnieg jest biały? Czyli o kreatywnych wartościach edukacji plastycznej [w:] Twórczość codzienna w praktyce edukacyjnej, red. M. Kołodziejki, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2009
4. J. Koziński. Człowiek wielowymiarowy, Wydawnictwo Akademickie "Żak", Warszawa 1998, s. 30-45:
5. Kinga Łopot-Dzierwa. Przedszkolaka spotkania ze sztuką – wpływ percepcji malarstwa na twórczą wyobraźnię dziecka [w:] Kultura - aktywność artystyczna dziecka, red. B. Muchacka, R. Ławrowska, wydawnictwo ZamKor, Kraków 2008
6. Maria Guśpiel, Jerzy Dyląg. Sztuka jako źródło harmonijnego rozwoju dziecka [w:] Edukacja – szkoła – nauczyciele, red. J. Kuźma, J. Morbitzer, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2005, s. 427-532.
7. J. Dyląg. Kształcenie intelektualne i emocjonalne jako podstawa integracji – na przykładzie edukacji muzycznej [w:] Integracja w edukacji. Dylematy teorii i praktyki, pod red. J. Jakóbowskiego, A. Jakubowicz-Bryx, Wydawnictwo Uczelniane Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2002, strony:463-472.
8. Maria Guśpiel, Jerzy Dyląg. Sztuka jako źródło harmonijnego rozwoju dziecka [w:] Edukacja – szkoła – nauczyciele, red. J. Kuźma, J. Morbitzer, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2005, s. 427-532.
9. V. Lowenfeld, W.L. Brittain. Twórczość a rozwój umysłowy dziecka, PWN, Warszawa, 1977. – S. 19
10. K. Łopot-Dzierwa. Terapeutyczna funkcja edukacji plastycznej. Techniki plastyczne wspierające rozwój manualny [w:] Wyzwania współczesnej pedagogiki specjalnej – praktyka edukacyjna i rewalidacyjna, red. T. Żółkowska, B. Ostapiuk, M. Wlazło, Print Group Daniel Krzanowski, ss. 137-141
11. V. Lowenfeld, W.L. Brittain. Twórczość a rozwój umysłowy dziecka, PWN, Warszawa 1977
12. Dyląg J. Kształcenie intelektualne i emocjonalne jako podstawa integracji – na przykładzie edukacji muzycznej [w:] Integracja w edukacji. Dylematy teorii i praktyki, pod red. J. Jakóbowskiego, A. Jakubowicz-Bryx, Wydawnictwo Uczelniane Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz 2002
13. Goleman D. Inteligencja emocjonalna, Poznań, 1997
14. Goleman D. Inteligencja emocjonalna w praktyce, Poznań, 1999
15. Guśpiel M., Dyląg J. Sztuka jako źródło harmonijnego rozwoju dziecka [w:] Edukacja – szkoła – nauczyciele, red. J. Kuźma, J. Morbitzer, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pedagogicznej, Kraków 2005
16. Koziński J. Człowiek wielowymiarowy, Wydawnictwo Akademickie "Żak", Warszawa, 1998
17. Lowenfeld V., Brittain, Twórczość a rozwój umysłowy dziecka, PWN, Warszawa 1977.
18. Łopot-Dzierwa K., Czapski W. Podstawa programowa z komentarzem, Tom. 7, MEN. 2008
19. Łopot-Dzierwa K. Plastyka, <http://bc.codn.edu.pl/dlibra/docmetadata?id=148&from=pubstats>
20. Łopot-Dzierwa K. Czy śnieg jest biały? Czyli o kreatywnych wartościach edukacji plastycznej [w:] Twórczość codzienna w praktyce edukacyjnej, red. M. Kołodziejki, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Płocku, Płock 2009
21. Łopot-Dzierwa K. Przedszkolaka spotkania ze sztuką – wpływ percepcji malarstwa na twórczą wyobraźnię dziecka [w:] Kultura-aktywność artystyczna dziecka, red. B. Muchacka, R. Ławrowska, wydawnictwo ZamKor, Kraków 2008.
22. Łopot-Dzierwa K. Terapeutyczna funkcja edukacji plastycznej. Techniki plastyczne wspierające rozwój manualny [w:] Wyzwania współczesnej pedagogiki specjalnej – praktyka edukacyjna i rewalidacyjna, red. T. Żółkowska, B. Ostapiuk, M. Wlazło, Print Group Daniel Krzanowski, 2010
23. Mietzel G. Psychologia kształcenia, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2003.
24. Trojanowska A. Dziecko i plastyka, WSiP, Warszawa, 1983.

Лapot-Джерва Кинга. Художественное образование и поддержка развития детей

В статье раскрываются особенности художественного образования и поддержки развития ребенка. Это обусловлено тем, что основной способностью, которую нужно развивать в раннем образовании, является способность поиска и открытия нового. Таким способом процесс обучения не будет только способом аккумуляции знаний, но также понимание того, в какой способ эти знания могут быть использованы.

Ключевые слова: художественное образование, поддержка развития ребенка.

Lapot-Jervie Kinga. Art education and support children's development

The article describes the characteristics of art education and support the development of the child. This is due to the fact that the basic ability to be developed in the early education is the ability to locate and open a new one. In this way, the learning process is not only a way of accumulation of knowledge, but also understanding what way this knowledge can be used.

Keywords: art education, support the child's development.

Kinga Łapot-Dzierwa. Edukacja artystyczna i wspieranie rozwoju dzieci

Zmiany, jakie ciagle dokonują się w pedagogice, wymagają od nauczyciela stałego poszukiwania nowych, lepszych rozwiązań edukacyjnych. Rzeczywistość wymusza stosowanie nowatorskich metod i form pracy. We współczesnych koncepcjach edukacji priorytetem stało się wspomaganie rozwoju dziecka, wspieranie jego uzdolnień i rozwój kreatywności w zakresie myślenia i działania. Jedną z najważniejszych płaszczyzn edukacyjnych, która w szczególny sposób podejmuje zadania związane z kształceniem jednostki nastawionej na poszukiwanie, jest edukacja plastyczna.

Słowa – klucze: edukacja plastyczna, wspieranie rozwoju dziecka.

УДК 37.036

Лісунова Л. В.

**ЕСТЕТИЧНЕ СПРИЙНЯТТЯ МАЙБУТНІМИ ПЕДАГОГАМИ-ХУДОЖНИКАМИ
ТВОРІВ ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО МИСТЕЦТВА
НА ТЕМУ НАРОДНИХ СВЯТ**

В статті розкрито значення творів декоративно-прикладного мистецтва, художні образи яких пов'язані з національними мистецькими традиціями як чинником формування духовно-ментальних аспектів естетичного сприймання майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі вивчення художньо-графічних дисциплін. Цілеспрямоване і послідовне формування естетичного сприймання майбутніх художників-педагогів засобами творів мистецтва, художні образи яких пов'язані з народними святами – одна з педагогічних умов гуманізації навчально-виховного процесу, відповідність цього процесу принципам народності, природовідповідності та культуровідповідності.

Ключові слова: естетичне сприйняття, майбутні вчителі образотворчого мистецтва, твори декоративно-прикладного мистецтва, народні художньо-образні традиції, народні свята.

На сучасному етапі українського національного відродження та євроінтеграції пріоритетна роль належить розвитку розбудові національної системи освіти молоді. У Законах Української держави "Про освіту", "Про вищу освіту", Національній доктрині розвитку освіти наголошується на необхідності поліпшення якості підготовки педагогів, формування їх професійних якостей. Державна Національна програма "Освіта" (Україна ХХІ століття) визначає головну мету національної системи освіти: "Набуття молодими поколіннями соціального досвіду, успадкування надбань українського народу, досягнення високої культури національних взаємин, формування у молоді незалежно від національної